

ВЕСНА БЕРИЋ ЂУКИЋ

МОЖДА ОСАМА, НЕОЧЕКИВАНА?

Нисам стручњак одговарајућих друштвених наука, али осетила сам потребу да своја размишљања ставим на папир. Та потреба је била пробуђена жељом да проговорим о чињеницама друштвене комуникације. А та жеља је опет била подстакнута догађањима у мом личном животу, који су ме дубоко погађали. У стварним, одређеним животним ситуацијама била сам, не једном, случајно или намерно, заобиђена што је створило осећај одбачености. Свако такво „прескочено” социјално дружење, без обзира на врсту, представљало ми је увек ипак једну психичку трауму тако да се понеких и данас сећам! Срећом током времена успешно превазиђену.

Једна од најстаријих неопходних димензија међуљудских односа је комуникација у целини. Оне групације људске врсте, које су имале најбоље начине комуникације, биле су у могућности да боље усвоје нова људска сазнања. Тако су остварени услови и за њихово брже и боље напредовање у свим доменима њиховог рада и других делатности.

Размишљања о дружењу као основи обичне вербалне комуникације стварају у протоку времена један облик степенстих догађања, градећи својим следом нешто налик на ланац.

Дружење, иначе, сасвим природна и обична појава, постала је у садашњем времену честа тема, чести проблем и често, притиснуто пандемијом, жељено догађање. Не сме да се изгуби из вида да је саставни део друштвене вербалне комуникације.

Још једна компонента чини нераскидив део друштвене комуникације, а то је њена етичка димензија.

Етика би у целини требало да буде и остане нетакнута подлога сваког дружења. Етика је, у суштини, бит доброг живота. Тај

морал пружа сазнања шта је добро, а шта зло, шта ваља чинити, а шта не. То мора да буде основа комуникације.

Сви се ми родимо сами, као што и одемо сами. Са одрастањем, од детињства, наш круг се проширује, практично од малих ногу, заједно са свим другим сазнањима. То се одвија прво кроз вртић. Онда долази предшколски период, па школски и тако редом. Све ове средине утичу на број и узрасте нама упознатих лица у зависности од наше урођене радозналости, степена комуникационе развијености и потреба. Наравно да је све то изузетно индивидуално и разноврсно. Кад смо мали, неко првог најближег суседа, у зависности од тренутно датог окружења, повуче за рукав и нешто каже или запита. Ако наиђе на фидбек, познанство је можда започето. Кренуло је! Како и докле, поново је индивидуално, и зависи од потребе и расположења, као и од тренутно датих околности. Некада се развија, чак и буја, а некада се одмах или полако истопа.

Полазак у школу отвара читав низ нових могућности за упознавања. Опет је од пресудног значаја ментални и карактерни профил, што је у директној вези са оним што се носи од куће, тј. оним што се назива домаће васпитање, као и са оним утисцима и сазнањима који су стечени у претходним профилима контаката и комуникација. Број је сасвим неодређен.

Понека дружења се у појединим случајевима проширују и ван школе, тј. ваншколска, кућна и др. Нека друга опет као перо одлете. И она прва некада тихо исклизну, а ова друга се понекад у новим животним окружењима, условима или потребама опет распламсају.

Следи младеначко доба, даље одрастање и изабрано, не увек, даље школовање. Наступа сасвим нови распон могућности упознавања, а самим тим и дружења. Све се, у принципу, развија по претходно уобичајеном моделу.

Сада је зближавање много комплексније и садржи читав низ нових, до сада непознатих, али неопходних компоненти. Међутим, најчешће је условљено узајамним наклоностима и интересовањима, као и условима окружења упознавања.

Време тече. Неко жури да заврши свој одабрани смер школовања: из амбиција, потребе, утицаја породице и сл., док неко и не настави из разноврсних разлога. Понека дружења се прекину крајем тог школовања, нека нестану чак и из сећања, а поједина се наставе и живе и даље. Из ових дружења могу да израсту и брачне заједнице (без обзира на њихов потоњи ток). Извесна остају као одана другарства, пријатељства, чак и породична дружења.

Људи се најчешће друже генерацијски, релативно строго одељено. Наравно да постоје одступања, али она су веома ретка. По годинама шаролико друштво јесте, истини за вољу, и може да буде, много занимљивије и тематски богатије. Међутим, неки неписани генерацијски јаз је, изгледа, неретко непремостив. Не треба изгубити из вида да, као и у другим приликама, постоје поједини ретки изузеци. Стога се особа, зашла у поодмакле године, понекад осећа сасвим одбачена и помало изгубљена. Природно особе које имају трогенерацијску или двогенерацијску породицу то мање осећају. Ако се не варам, а у вези са овим, шведски научници заступају став да породице треба, безусловно строго одвојене, да живе на истом месту. То омогућава лакшу комуникацију, али строго чува индивидуалност и самосталност појединачних породица. С друге стране, то захтева у цивилизованом свету строго издвојене, али ипак амбијенталне заједнице, што је најчешће локационо тешко остварило.

Ипак неке животне друштвене ситуације могу некада неочекивано да отворе врата обострано симпатичним познанствима из сасвим различитих генерацијских слојева. И постепено се некад створи једна нова социјална комуникација са димензијом повременог дружења. А то је та обновљена ширина која је друштвеним јединкама ментално неопходна.

Понекад би био намерно намењен, али делује ипак да је, као случајно, наишао неки позив. Свако би се увек радовао. Међутим, будући веома редак, он би се убрзо изгубио у тихом мору усамљености и заборава. С друге стране, стајали су, кратки или дужи, виртуелни, тј. телефонски разговори, саздани од текућих новости, сазнања или уобичајених питања и одговора, везани за свакодневни живот. Њихова, махом, безначајност није доносила нека већа задовољства или било какво испуњење душевних потреба.

Директно дружење је човеку егзистенцијално потребно. Међутим, постоји и савремена дигитална комуникација, али она не може да замени непосредна дружења. Та дружења морају да продру у свакодневни живот да би се вратили природном ритму живота. Она морају уз дигиталну комуникацију да укључе, метафорички речено, „физичке сусрете” (здрављење, додир рамена, загрљаје, држање под руку, држање за руку и слично), нераскидиво неопходне нашем начину живота.

Само такав начин друштвене комуникације са димензијом дружења може човека да врати, уз сигурно нешто измењен, али нама близак, уобичајен и пријатан начин живота, да створи „пуноћу живота”.

Онда је, изненада, као из мрака, изронила једна ПОШАСТ, глобална пандемија, као Велики потоп, обарајући пред собом сва правила, предвиђања, навике, норме, начин живота и слично. У њене свеопште рушилачке негативне утицаје, последице и несагледиве будућности није лако нешто конкретно рећи, јер она још увек траје пуном снагом. Једино може да се дода да је зауставила време уобичајене комуникације и дружења и она су била као секиром пресечена.

Пандемијом су погођене, у већој или мањој мери, без изузетка, све генерације. Тако нпр. тренутно прваци уопште не познају своје другарице и другове, јер се настава одржава онлајн! Деца су се можда само летимице видела, али је изостала комуникација, дружење, играње. Све ове димензије животно су неопходне.

Човек, људско биће, без обзира на своје животна доба, остао је ускраћен за свој, њему уобичајен ток живота, за своје, њему својствене навике, за своју свакодневницу.

Остаје отворено питање: како даље? Како даље, јер ништа неће бити као раније. Тај период „раније”, та епоха је дефинитивно завршена и остаје за нама. *Panta rhei* (све тече, тј. све се мења), рече Хераклит. И Дунав (и Иштар) „тече велики”, „као животни ток” даље, „хрли у море” (Клаудио Магрис). И ми морамо да идемо даље. Морамо да окренемо нови лист. Морамо да учимо како даље.

Проф. др Весна Берић Ђукић
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Редовни професор у пензији
avberic@gmail.com